

"Đúng nghề đúng nghiệp chính xác đúng nhũn thái độ, lập trình người tin người..!".

LTS: Với bút hiệu tự do (chợ thợ người, viết liên) ông Nguyễn Văn Luận là tác giả bài "Người tìm tự do và thợ người thợ tự do" đã được bình chọn trúng giải chính thức trong giải sơ kết 3 tháng Giải Thiệp người Việt Báo Việt Nam Cộng Hòa. Tác giả sinh năm 1937, hiện cư ngụ tại Worcester, Massachusetts. Công việc: Technician hãng điện tử ở Mass. Sau đây là bài viết của người viết về ông.

Ông Hòa là cựu sĩ quan Việt Nam Cộng Hòa, bị Cộng sản bắt đi tù năm 1975, sang Mỹ theo diện HO. Tôi gặp ông tại một tiệc cưới, trở thành bạn, thợ người gặp nhau bạn cùng sở thích, nói chuyện vẫn chuyện, thỉ thỉ, dù trong quá khứ ông sống tại miền Nam, tôi ở xa Bắc.

Một lần tôi thăm, cháu Thu Lan, con ông Hòa, hỏi tôi:

"Bác ở Hà Nội mà cũng đi tìm người à...?"

Nghe hỏi tự nhiên nên tôi cười cười:

"Cái chết đến mà biết đi, nó cũng đi, ...nhà là bác!"

Thức ra tôi đã không trốn thoát được từ lúc đi vào "vượt tụy" vào miền Nam. Rồi thêm nhiều lần nữa và 2 lần "vượt bị", vẫn không thoát. Chưa được các "người" của chính quyền sống trong 27 năm ở miền Bắc, tôi không "tìm người", mà đi tìm Tự Do, trở thành "thuyền nhân", đến nước Mỹ năm 1982.

Sinh trưởng tại Hà Nội, những năm đi học ở Mỹ, tôi đã gặp nhiều câu hỏi như cháu Thu Lan, có người vì tò mò, có người vì giận cá. Thời gian rồi cũng hiểu nhau.

Tôi hàng suy nghĩ và muốn viết những gì mình nghĩ, viết về các tranh cãi và xã hội, từng thời kỳ, và riêng cho những người Hà Nội đi.

Người dân sống ở miền Nam giàu có, kể cả hàng triệu người đi tìm tự do ở miền Bắc, đã không biết được những gì xảy ra tại Hà Nội, thời người Cộng sản chia và vận com-lê, đeo cà-vạt, quần không mặc áo dài.

Hiệp định Genève chia đôi nước Việt. Cộng sản, chia làm một là Cộng sản, tràn vào miền Bắc tháng 10 năm 1954. Người Hà Nội đã "di cư" vào miền Nam, bị người Hà Nội hoang vắng, tiêu diệt, với chính quyền mới là Việt Minh, được tập thể thành Việt. Vì chia rẽ người thành, tôi đã không hiểu được thế nào là ...Việt!

Khi họ "tìm người" Hà Nội, tôi đang ở Hội phòng. Dân đông nghịt thành phố, chờ "tổu há mồm" đi. Trước Nhà hát Lớn, vali, hòm gỗ, bao gói xếp la liệt. Lang thang chờ đợi, tôi chờ cha tôi quy định đi Nam hay ở lại. Hiệp định Genève ghi nước Việt Nam chia làm hai

cố t, hai năm sau sẽ "Tống tuyển của" thế ng nh t. Ai ng Cống sẽ n mi n B c "tống t n công" mi n Nam!

Gia đình l n của tôi, không ai làm cho Pháp, cũng không ai theo Việt Minh. Cha tôi làm chủ m t hăng th u, nghĩ đ n gi n là dân th ng nên i. Tôi ph i v Hàn i h c.

Chuy n xe l a Hàn i "tăng bo" t i ga Ph m Xá, nghĩa là hai chính quy n, hai ch đ , ngăn cách b i m t đ n đ ng vài trăm mét , ph i đi b ho c xe ng a. Ng i xu ng H i phòng ùn ùn v i hành lý đ đi Nam, ng i đi Hàn i là con buôn, mang "xăng" v bán. Nh ng toa t u ch t c ng ng i và ch t cháy, t chai l đ n can ch a nhà binh, leo lên nóc t u, búa vào thành toa, li u lĩnh, h n lo n ...

T i c u Long Biên t c là vào Hàn i. T u l c , ng i va ch m ng i. Thế ng bé ù ch c 15 tu i, qu c m t nhìn tôi:

"Đ ngh đ ng chí xác đ nh i thái đ , l p tr ng t t ng..!".

Tôi bàng hoàng vì thế ng i ng Trung qu c, phiên âm thành tiếng Việt, nghe l n đ u không hi u, đ r i ph i "h c t p" su t 20 năm, "ng i ng c ng s n": đ u tranh, c nh gi ác, căm thù và ...tiêu di t giai c p! (Th ngôn ng này ghi trong ngo c kép).

Hàn i im lìm trong t t đông l nh giá, ng i Hàn i e dè nghe ngóng t ng "chính sách "m i ban hành. "Cán b " và "b đ i" ch khác nhau có ngôi sao trên mũ b ng nan tre, ph l p v i m u c á, g i là "mũ b đ i", sau này có tên là "nón c i". Hàn i "xu t hi n" đôi dép "Bình Tr Thiên", ng i B c g i là "dép l p", ghi vào l ch s thành "dép râu". Chi c áo dài duyên dáng, th t tha c a thi u n Hàn i đ c coi là "bi u hi n" c a "t s n, phong ki n", bi n m t trong m i m y năm sau, vì "tri t đ cách m ng". L n đ u tiên , "toàn th ch em ph n" đ u m c gi ng nhau : áo "s mi", quần đen. H n h u , nh đám c i m i m c s mi tr ng vì "c n c" không có xà phòng.

Ch i v i trong Hàn i, tôi đi tìm th y x a, b n cũ, h u h t đã đi Nam. Tôi ph i h c năm cu i cùng, Tú tài 2, cùng m t s "l p Chín h u ph ng", năm sau s sát nh p thành "h m i năm". S h c sinh "l p Chín" này vào l p không ph i đ h c, mà là "t ch c Hi u đoàn", nh n "ch th c a Thành đoàn" r i "phát đ ng phong trào ch ng văn hóa nô d ch!". H truy lũng...đ t sách ! Tôi đã ph i nh i nhét đ y ba bao t i, Hi u đoàn "ki m tra", l c l i, t quy n v chép th , nh c, đ n ti u thuy t và sách quý, mang "t p trung" t i Th vi n ph Tràng Thi, đ đ t. L a cháy b p bùng m y ngày, trong ni m "ph n kh i", l i hô kh u hi u "quy t tâm", và "phát bi u c a bí th Thành đoàn": ti u thuy t c a T L c Văn Đoàn là ..."c c k ph n đ ng!". Vào l p h c v i nh ng "phê bình, ki m th o...c nh gi ác, l p tr ng", tôi đành b h c. Chi c radio Philip, "t nguy n " mang ra "đ n công an", th là h t, gia tài c a tôi!

M t đ i h c sinh , tôi b t đ u cu c s ng đ a đây vì "thành ph n giai c p", "s h kh u", "tem, phi u th c ph m" , "lao đ ng nghĩa v hàng tháng". Đây là chính sách đ n ép thanh niên Hàn i đi "lao đ ng công tr ng", mi n r ng núi xa xôi. Tôi ch bám Hàn i đ c 2 năm là b "c t h kh u", ...đi tù!

T t đ u tiên sau "ti p qu n", còn đ c g i là "sau hòa bình l p l i", Hàn i m h . Nh ng b m t vàng vố , áo quần nh u nát, xám x t, thái đ "ít c i m", t "nông thôn" kéo v chi m nhà ng i Hàn i di c . Ng i Hàn i i l i b t đ u hoang mang vì nh ng tin đ n và "ch th ": ăn T t "đ n gi n, t t ki m". Hàng hóa hi m đ n, "hàng n i" thay cho "hàng ngo i".

Âm th m, tôi đ o b c bên b H G m, t i 30 T t. Tháp Rùa, C u Thê Húc nh t nhà, m đ m, đ n Ng c S n v ng l ng. Ch có Nhà Th y T , đêm nay có ca nh c, l n cu i cùng c a

ng h sĩ Hàn i. Đoàn Chu n nh th ng hát "Gi ng i em gái mi n Nam", đ r i b đ u t là t s n, r p xinê Đ i Đ ng ph Hàng Cót b "t ch thu". Hoàng Giác ca bài "Bóng ngày qua", thành "t ng y", hi u đàn nh ph C u G ph i đ p, vào t đàn mũ nan, làn mây, s ng "tiêu c c" h t đ i trong đói nghèo, kh n kh . Danh ca Minh Đ , Ng c B o, nh c sĩ T T n, sau này làm gì, s ng ra sao, "phân tán", ch ng ai còn g p nhau, s thành "ph n đ ng t t p".

"Ch th Đ ng và y ban Thành" "ph bi n r ng rãi trong qu n chúng" là đi t chó. "Toàn dân đi t chó", t thành th đ n "nông thôn". G y g c, giây th ng, đòn gánh, n n ch t ho c b t trói, r i đ u làng, góc ph "liên hoan t p th ". Lý do gi t chó, nói là tr b nh chó đ i, nh ng đó là "ch tr ng", chu n b cho đ u t "c i t o t s n" và "c i cách ru ng đ t". Du kích, công an rình mò, "theo dõi", "n m v ng tình hình" không b l b i chó s a. M i n i im phăng ph c ban đêm, m i ng i nín th đ i ch th m h a.

Hàn i đói và rách, khoai s n chi m 2 ph n tem g o, 3 mét v i "cung c p" m t năm theo "t ng ng i trong h ". M may thêm chi c qu n "đi lao đ ng " thì con nít c i tru ng. Ng i thành th , làm c t l c, xây đ ng c ng i, có ai ng b quy là "t s n bóc l t"? nh h n là "ti u t s n", v n là "đ i t ng c a cách m ng".

Nông dân có dăm sào ru ng đ t gia truy n v n b quy là "đ a ch c ng hào"! Giáo s Tr ng văn Minh, hi u tr ng tr ng Tây S n, ngày đ u "h c t p", đã nh y l u, t t .

"T s n Hàn i" di c h t, ch ng còn bao nhiêu, nên "công tác c i t o đ c làm "g n nh " và "thành công v t m c", nghĩa là mang b n m t, hai ng i "đ i n hình", coi là "b n đ u x " "đ u c tích tr ", còn thì "ki m kê", đánh "thu hàng hóa", "truy thu", r i "t ch thu" vì "ngoan c , ch ng l i cách m ng!".

Báo, đài hàng ngày t ng thu t chuy n đ u t , k t i ác đ a ch , theo bài b n c a "đ i c i cách" v làng, "b t r " "b n c n ng", "chu n b th t t", nghĩa là b t h c thu c lòng "t ng đ i m" : t i ác đ a ch thì ph i có hi p dâm, đánh đ p, b t con đ , "đ i n hình" thì mang thai nhi cho vào c i giã, n u cho l n ăn, đánh ch t tá đ i n, hi p v s c máu ...! M t vài v , do "Đ ng lãnh đ o", "v n đ ng t t", con gái, con dâu đ a ch , "thoát ly giai c p", "tích c c" "t cáo t i ác" c a cha m . C nh t ng này th t n ã n ãng ! L i Bác đ y su t m y m i năm : "Trung v i Đ ng, hi u v i dân ..." là v y!

"B n c n ng" c m bi n nh n ru ng đ c chia, ch a c y xong hai v thì "vào h p tác", "làm ăn t p th ", ru ng đ t l i thu h i v "c ng s n" .

"Toàn mi n B c" bi t đ c đ i u "c b n" v Xã h i ch nghĩa là... nói đ i! M i ng i, m i nhà "thi đua nói đ i", nói nh ng gì Đ ng nói. Nói đ i đ s ng còn, tránh "đàn áp", lâu r i thành "n p s ng", c m t th h ho c l ng câ m, ho c nói đ i, vì đ c "rèn luy n" trong xã h i ng c tù, l y "công an" làm "nòng c t" ch đ .

M , ai h i b n: "How are you?", b n tr l i: "I'm fine, thank you". i mi n B c, th i đ i H chí Minh, "cán b " h i: "công tác" th nào?, dù làm ngh b m xe, vá l p, ng i ta tr l i: "...r t ph n kh i, ra s c thi đua, l p thành tích chào m ng... các n c anh em!"

B b t bên b sông B n H i, gi i tuy n chia hai mi n Nam B c, năm 19 tu i, tôi b giong v L Th y b i "b đ i biên phòng", đ c "t do" i trong nhà ch "du kích" hai ngày, đ i ò v Đ ng H i. Tr i 9 tr i giam n a thì v t i H a Lò Hàn i, vào xà lim. C nh tù t i ch ng có gì t i đ p, xã h i cũng là m t nhà tù, không nh báo, đài h ng ngày kêu to "Ch đ ta t i đ p".

C hàn thi t thân, b t c liêm s , ng i tù "bi n ch t", ng i t chi n kéo v , nh n là ng i Hàn i, đói rét tri n miên nên cũng "bi n ch t"! Đ i x l c l a, gia đình, bè b n, h hàng, "ti p

xúc" với nhau phải "luôn luôn cần giác". Hàn đã mất nên giáo của, Hàn suy sụp tinh thần vì danh "đồng chí"!

Năm trong xà lim, không có ngày đêm, giờ giấc, nghe tiếng đồng mà suy đoán "tình hình" Ánh nhìn từ mù chỉ ở ô cửa sổ nhìn song sắt, cao quá đầu, tôi đồng trên xà lim, dùng ngón tay vịn lên tường, "liên lạc" đồng của tôi Thuyết An ở xà lim phía trước.

Thuyết An là người Hà Nội, "tham gia hoạt động" Nhân Văn Giai Phẩm, đòi tự do cho văn nghệ sĩ, sau chuyển lên rừng, không có ngày với Hàn. Bà đã dùng dưa tre chóc mù mất mất, nói câu khí phách truyền thống: "Chồng này chồng đáng nhìn bằng ngựa con mất!"

Người đi du lịch Việt Nam, ít có ai lên vùng đồng du lịch Bắc, tỉnh Lào Cai, có từ Phong Quang hà khóc, có thung sâu heo hút, có tù chính trị chót tre vầu theo "đồng mồi chồi tiêu". Rừng núi bao la, tiếng chim "bắt cô trời cợt", nước lên nước xuống, tiếng gà gô, thóc gạo, sống ngum quanh năm.

Phụ Hàng Đào Hà Nội, vốn là "con đồng tởm", có người trai trẻ tên Kim, học sinh Albert Sarreaut. Học trường Tây thì phải chịu "cắm thù đồng quốc" của đồng, "đồng quốc Pháp" trước kia và "đồng quốc M" sau này. Tù chính trị nhốt trong vại lớn, chóc đầu mất năm, Kim Hàng Đào "bắt mất" trở thành Kim Cốt, bắt chót đồng cánh tay đồng vai, không thu, không "nhà đồng" mà vốn không chót.

Phụ Nguyễn công Trường ở Nhà Rừng, phía Nam Hà Nội, người thanh niên đồng trai, có biệt danh Phan Sĩ, giỏi đàn guitar, mê nhạc Đoàn Chu, đi tù Phong Quang vì "lãng mồi". Không hành lý nhạc cụ nên ôm theo cây đàn guitar. Chồng vì "tiểu tởm", không "tiên bố", không có ngày với...! Ba tháng "kết luận", Phan Sĩ học hỏi, khiêng ra khỏi Công Trường cao vút, gió núi mây ngàn, thì tiêu tan gạo mồi Tình nghệ sĩ!

Người già Hà Nội chót đồng, thóc hai, "xung phong", "tình nguyện" học bồng "tổng trung" xa rời Hà Nội. Bộ công an "quyết tâm quét sạch tàn đồng quốc, phần đồng", nên chóc còn người Hà Nội "kháng chí" với, "nhốt trí tán thành" nhạc gì đồng ...nói đồng!

Tôi may mắn sống sót, dù mang lý lịch "bôi đen chóc đồng", "âm mưu lật đồng chính quy", trở thành người "Hà Nội di c", 10 năm với Hà Nội đôi mắt, khó khăn vì "trình báo học khóc", "tổm trú tổm vồng". "Kinh nghiệm bản thân", "phần đồng vồng qua bao khó khăn, gian khổ", sống mòn tù đã quên trong trí nhớ, tôi sống với Hội phòng, vùng biển.

Hội phòng là của hội "ngàn năm mất thu" cho người Hà Nội "vồng t biên" khi chính quy Hà Nội chóc đồng T, xưa đầu "người Hoa" ra biển, khi nước M và thóc gạo đón nhận "thuyền nhân" tởm.

Năm 1980, tôi vào Sài Gòn, thành phố đã mất tên sau "ngày giết phóng miền Nam". Vào Nam, tuy phải lén lút mà đi, nhạc với còn đồng học "di chuyển" trong các tỉnh miền Bắc trước đây. Tôi bồng trên đồng đồng T Do, học nhạc chút đồng nhạc của Sài Gòn cũ, cần thiết đồng rời cũng đồng thay nhạc Hà Nội đã đồng thay sau 1954 vì "cán công" cai trị.

Miền Nam "vồng t biên" ào t, nghe nói đồng học nên tôi vào Sài Gòn, tìm manh mồi. Gặp cha mẹ ca sĩ Thanh Lan tại nhà, đồng đồng H Xuân đồng đồng, gặp cựu sĩ quan Công Hòa, anh Minh, anh Ngọc, đồng đồng Trường quốc To, tù tiểu miền Bắc trở về. Đồng đồng ra biển tính theo "cây", bồng, tám cây (vàng lá) mà đồng bồng. Chồng Thanh Chi (mẹ Thanh Lan) nhìn "nón cồng" "ngồng y trang" của tôi, móm mồng: "Trông anh như cán công, mà chóc đồng chút nào!"

"Hà Nội, trí thức thóc Tây, chóc bồng...!. Công nước Việt Nam, ai cũng sống trở thành đồng viên, kách sĩ giết!"

Với Hội Hội phòng với "giồng giết thiêu" của "Sống giao thông" do "móc ngoóc" với "cán bộ miền Nam" ở Sài Gòn, tôi đã tìm ra "biên pháp tởm nhốt" là nhạc dân chài miền Bắc vùng ven biển. Đã đồng lúc câu truyền thống "Nồng cái cồng đồng mà bắt đi....", dân Bắc "thóm nhu" nên "nồng lạc" vồng t

biên.

Năm bốn mươi tuởi, tôi tìm được T Do, đnh c t i M , h c ti ng Anh ngày càng khá, nh ng nói ti ng Vi t v i đ ng h ng, v n còn pha chút "ngo i ng " năm x a. Cu c s ng c a tôi Vi t Nam đã đ n "m c đ " kh n cùng, nên tan nát, th ng đau. Khi đã lang thang "đ u đ ng xó ch " thì m i đ "tiêu chu n" "xu ng thành ph n", lý l ch có th ghi là "dân nghèo thành th ", nh ng v n không bao gi đ c vào "công nhân biên ch nhà n c". Tôi mang nh n nh c, "kiên trì" sang M , làm l i cu c đ i, nên "đ t k t qu vô cùng t t đ p", "đ t đ c nguy n v ng" h ng c m !

Có ng i "kêu ca" v "ch đ t b n" M t o nên cu c s ng lo âu, t t b t hàng ngày, thì xin "thông c m" v i tôi, ng i ca n c M đã cho tôi nhân quy n, dân ch , tr thành công dân Hoa k g c Vi t, h ng đ y đ "phúc l i xã h i", còn đ p h n t trong sách Mác Lê v gi c m C ng s n.

Ch nghĩa C ng s n x p đ r i. C ng s n Vi t Nam bây gi "đ i m i". Ti ng "đ i" và "đ " ch khác m t ch "i". Ng i Vi t Nam s c t đ t ch "i" , dù ph i t t , b ng "đi n bi n hòa bình". Ch đ Vi t c ng "nh t đ nh ph i đ ", đó là "quy lu t t t y u c a l ch s nhân lo i". Ôi! "đ nh cao trí tu ", m t m danh t ...!